

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld. — kr. „ pol leta 1 „ 60 „ „ četrt leta — „ 80 „ Naročnina se pošilja opravištvu v škofljsk. poslopju (Bischofshof.) Deležniki tisk. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

.. List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. —

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kmeti stan gine!

Ko smo pero nastavili temu članku, potrka nekdo na vrata in ob enem tudi v hišo vstopi rekoč: „ein armer Reisende“, t. j. ubog potnik. Vprašam: odkod je, kaj dela in kam gre; odgovori: jaz sem strugar, doma sem na Českem, potujem 2 meseca pa nikder dela več ne dobim. Začel se je solziti in djal: če Bog ne vé, kaj bo z nami ubogimi delavci, ki bi radi delali pa dela ne dobimo, potem tega celo nihče ne vé. Nesrečni človek bil je živ dokaz, kam smo pri nas prišli z poprej premožnim, zadovoljnim in veselim malim obrtnijstvom in rokodelstvom v 10—16 letih, odkar so zavladali liberalni nauki gospodarstvenski (Manchesterschule). Tako zvano svobodno obrtnijstvo je obrtnikom zavdalo smrtno rano. Ali tudi kmeta spravljajo nove naprave, osnovane po liberalnem nauku, ki pred vsem meri na to, da se denarnemu zakljuju pot do gospodarstva odpre, polagoma pa celó gotovo na nič. Nasledki razkosavanja posestev, prostega oderuštva, brezštevilnih novejših naprav, kojih poprej ni bilo, se že le prežalostno povsod kažejo. Kmeti stan je vrh tega še preobložen z raznimi opravili, dolžnostmi, zlasti pa z dačami in dolgovi. Temu nasproti pa raste moč kapitala, ki se zbira in kupiči v čedalje bolj redkih rokah. Poprej je kapital bil bolj enakomerno razdeljen, in zato nismo imeli prevelikih bogatašev pa tudi prevelikih ubožcev ne; sedaj se pa kažejo silne denarne moči sredi velikega siromaštva. V dokaz navajamo sledeče resnične dogodke.

Nemška katoliška novina: Grazer-Volksblatt objavlja dopis iz gornje Štajerske. Dopisnik pravi, da ondi zadolženi planinski kmetje zaporedom prodavljajo svoja posestva in se selijo drugam ali postanejo hlapeci in priprosti delavci, zvečinom pa klateži in potepuhi. Posestva kupujejo večjidel grajščaki in fužinarji, ki dajejo kupljene hiše podreti, iz lesa pa ogelje žgati tako, da kjer so poprej stali obljudeni hrami, hlevi z lepo živino, lepe planinske senožeti, spašniki in njive, sedaj zarašča gozd, kamor novi posestniki na lov zahajajo. Na

tak način je fara Bärnegg zgubila že 100 kmetij, jednako toliko tudi fara št. Kathrein. Dol Oberthal nima skoro nobenega samosvojega posestnika več. V Mürtzstegu se dajo kmeti na prste prešteti. Planine nad Krieglachom so bogatega fužinarja Sesslerja gozd, pred je tam bilo mnogo kmetov. Jednako se godi okoli Brucka, Frohnleithna itd. Kmeti stan gine. Tuje denarne sile ga porivajo iz posestev, kder so mu predstariši na stotine let živeli. Zlasti judi se pogosto prikazujejo. Tako je baron Rothschild, judovski bankir dunajski, kupil veličanske fužine Innersberške.

Kako kmeti stan že strahovite stiske trpi, to nam dokazujejo številke eksekutivnih prodavanj kmetijskih posestev. Na Koroškem v Bilčjivesi, ki šteje samo 1200 duš, bilo je nedavno 64 eksekutivnih dražeb zavolj zaostale dače. „Slov. Narod“ iz Dolenjskega na Kranjskem poroča, da je v novomeškem okraju lani bilo 1000 posestev v eksekuciji zaradi zaostalih davkov, t. j. $\frac{1}{4}$ vseh posestev, ker jih ni več, kakor 4600. V resnici prodanih pa je bilo 246 posestev, in ker stane ena eksekucija najmanj do 30 fl. tako so reveži samo eksekutivnih stroškov plačali 6150 fl. To je silno! Dunajski list „Vaterland“ poroča, da je l. 1874 v Avstriji bilo eksekutivnih in drugih prodavanj kmetijskih posestev 159.289 in je gotovo kakih 10.000 kmetijskih rodbin zgubilo svoj stari dom. Isto leto se je na kmetijska posestva tudi novega dolga intabuliralo 195.269.279 fl. Da so se te razmere l. 1875. in 1876. še znatno shujšale, to nam pričajo žalostne pritožbe od vseh strani. Kmeti brez dolgov so že bele vrane. Sploh kmeti stan gine strašno hitro in bo uničen, kakor na Angleškem preden mine zopet 10 let, ako se brž ne vkretnemo na staro pot nazaj. Čudno pa tudi žalostno je, da največji, tedaj tudi najvažniši listi namreč nemški liberalni listi o tem ničesar ne črhnejo; ti tožijo le, da banke in kupčija in železnice itd. pešajo in hočejo, da se tem iz državne kase t. j. zopet večjidel iz kmetijskih denarjev podpore dovoljijo. Graška „Tagespost“ in dunajska „Nene Freie Presse“ zagovarjate sedaj v dolgih člankih

prostost oduševanja. Dokler bodo taki listi pri nas merodajni ter bodo zlasti mestnim ljudem kot evangelje veljali — „Neue Freie Presse“ je banka Union kupila za 3.200.000 fl. — tečas ni misliti na zdatno izboljšanje in rešenje iz jarma in stiske krivih liberalnih nauk v narodnem gospodarstvu!

Cerkvene zadeve.

Milostljivi naš knez in škof se podajo sredi aprila na Dunaj, kder se bode več višjih pastirjev sešlo v pogovor o cerkvenih zadevah. Ti se bodo potem udeležili velikega splošnega shoda avstrijskih katoličanov 30. aprila — 3. maja 1877.

V Frauheimu pri Mariboru so č. o. jezuitje v lepi novi cerkvi obhajali sv. misijon, katerega se je veliko ljudi od inod in vsa fara udeležila. K slovesnemu sklepu so se milostljivi knez in škof bili pripeljali. Misijon je že moral dober biti, ker so se nekateri liberalci v „Marb. Ztg.“ nad njim jezili; to je vselej dobro znamenje!

Tiskanje letošnjih šmarnic, t. j. bukvic za majnikovo pobožnost blažene Device Marije se bo v Ljubljani v Blaznikovi tiskarni te dni dokončalo. Izdatelj je č. g. dr. Juri Sterbenc, podravnatelj semenišča v Ljubljani. Obseg je za vseh 31 dni premišljevanje Marijine slave in njenih čednostij n. pr.: Marijino varstvo, ubožstvo, — Marija naša pastirica, — varhinja o smrti uri itd. To delo je precej obširno, dalo bo boje kakih 25 pol, tedaj okoli 400 strani, in bo lahko za dve leti zadostovalo. Cena menda 90 kr. za trdno vezano, 1 fl. v pol usnji, 1 fl. 10 kr. vse v usnji, 1 fl. 30 kr. z zlatim obrezkom. Daljni naročniki naj bi se po želji oskrbnikovi pri g. izdajatelju oglasili, na koliko in kako vezanih bukvic se vsakdo naroči, da se zamore vezanje pri raznih bukvovezih še do časa izvršiti in tako željam naročnikov o pravem času vstreči.

Juda za profesorja čisto katoliške mladine so postavili na ces. kralj. gimnazijo v Pazinu. To bo zopet nekaj za napredek v „versko-nravnih odreji!“

Petdesetletnica papeževga škofovanja se bo sijajno vršila; to kažejo velike priprave na celem katoliškem svetu; Avstrija se bo posebno odlikovala. Prihod v Rim so že napovedali: naš milostljivi knez in škof, potem knez kardinal Schwarzenberg, kardinal Simor, nadškofa dunajski in solnograški; škofje graški, briksenski in lineški; Hrvati, Magjari, Poljaci in Čehove delajo posebne priprave za svečanost. Povsod so začeli zbirati denarjev za sv. Očeta in za darila; snujejo se tudi velikanska romanja v Rim; 30. maja 1. 2. 3. junija t. l. bo v Rimu iz vseh 5 delov sveta odličnih katoličanov zbranih, kolikor jih še ni bilo, kar se Kristus po svetu pridga!

Gospodarske stvari.

Skušnje z raznimi sortami vinske trte na Štajerskem.

II. Naši vinorejci so že marsikde spoznali, da je skrajni čas misliti na zamenitev slabih trsovih sort z boljšimi. Skušnje nam kažejo sledeče: 1. Laški rizlec (Wälschriesling, g. Jančar mu pravi: rivček, hrvatski vinogradarski pisatelj, župnik Stražimir pa biela sladka grašica) so začeli splošno saditi, to pa zaradi njegovih mnogih lepih lastnosti: rizlec rad, obilno in vsaj nekaj poredno vsako leto rodi, daje prijetno in sladko vino, je v sušni pa globoko vzrahljani zemlji z malim gnojenjem zadovoljen, proti vremenskim nezagodam malo občutljiv; vsaj spomladanska slana in poletna moča mu nikoli toliko ne škodita, kakor drugim sortam. Začeli so ga toraj pogosto saditi in ga sedaj povsod hvalijo. Vino iz njega po 3 do 4 fl. dražje plačujejo mimo vina iz moslovca, čeravno je to na tistih gorcih zrastle. 2. Za laškim rizlecom sadijo sedaj najrajše mali ali nemški ali porenski rizlec (Klein- oder Rheinriesling, od Jančara: rivček, grahorica, rizling; od Stražimira pa: biela dišuća grašica imenovan). Kapljica iz te zlahtne vinske trte v radgonskih, ljutomerskih, ormuških in pohorskih gorcih pridelana je tako izvrstna in aromatična, da v dobrih letinah doseže slovita porenska vina in se najdražje proda. Nekdo je dobil že 50 fl. za vedro, t. j. 500 fl. za štrtinjak, kar je res nezaslišana cena štajerskim vinom. Jagode so na tem trsu res drobičke in torej ne zdajo pod stiskavnikom, kolikor marsiktere naših domačih sort. Ali to se popravi po veliki ceni vina in pa po tem, da vsako leto nekaj rodi in tako poprek v 10 letih prekosi najzdatniše sorte, ki pa le v dobrih letinah prav obrodijo. 3. Rudeči traminec (Gewürz Traminer, po Stražimiru: crvena ružica) daje zelo fino, buketno in ognjevito vino. Zahteva rodovitno zemljo, potem najizvrstnišo lego, pa vsemu vkljub malo rodi, kar je krivo, da ga še redko kje sadijo. 4. Razne zlahtnine (Gutedel, po Stražimiru plemenike) zlasti krljikovec (Krachgutedel) storijo dobro še tudi v menje ugodnih legah, če le ni zemlja presušna. Ta sorta obilno rodi in daje lahko pa prijetno namizno vino. Zlahtnine sodijo posebno za hitro izboljšanje starih vinogradov, ki imajo pomešane nasade. 5. Veliko sedaj poprašujejo vinogradarji po rumenem klešecu (Gelber Ortlieber, v Jarenini ga imajo za belo kavko.) Ta vinska teta sodi na visoke, zračne in sušne kraje, ki se pa dajo dobro gnojiti. V takih legah rodi rumeni klešec silno bogato; njegovo vino ima veliko sladkorja in malo česlovine, zato se mora brž popiti ali pa z drugim reznim vinom pomešati. 6. Zelenič (Grüner Sylvaner, v Zavraču mu pravijo zeleni klešec, okoli Šmarja mušica, po Stražimiru zelena sedmogradka) je zelo roden trs, ki stori tudi v